

nem poletu novih generacij, a naraščaj se uklepa v stare predpise, žije brez poleta in duševno gine. Učitelj je duša šole, — milijonkrat poudarjajo branilci oficijelne pedagogike, zato mora živeti izven zemeljskega interesa in se ne sme baviti s politiko. Socijalisti hočejo imeti svoj časnik, da stopijo v literarno borbo z predstavnikoma buržoazijske pedagogike. Naloga tega glasila ne bo pohvala, ampak kontrola in kritika prosvetne politike.

Drug članek je naslovljen: „Naša literarna borba“. Ima geslo: „Kdor molči, pozabljen je; kdor ne napreduje, nazaduje; kdor se ustavi, pogažen je; nepremičnost je početak konca, strahovit predznak preteče smrti.“ Amiel.

Socijalisti pišejo sledeče: „Pod pritiskom težkih vojnih dogodkov in vojnih posledic se je srbsko učiteljstvo čutilo ponižano in prezrto. Takoj po vojni je dajalo znake revolte. Manifestacija te revolte so bili različni shodi in resolucije sprejete na zborovanjih. Te se razlikujejo od prejšnjih predvojnih resolucij učiteljstva. Servilnost in prošnje so bile glavna označba prejšnjih resolucij, zahteve in pretnje so znaki sedanjih. Psihologija sluge je prešla v psihologijo pobunjenika. — Zgodilo pa se je nekaj, kar je na mah pomirilo pobunjenike. Sprejet je bil zakon, da so učitelji državni uradniki, katerih plača doseže 5000 din. letno. Včerajšnji pobunjenik je postal na mah spokornik in prešel očitno na stran naših oblastnikov. „Narodna Prosveta“, glasilo Udruženja, piše, da so meščanske demokratske stranke poklicane, da rešijo ekonomski problem. Po tej izjavi se morajo oglasiti učitelji-socijalisti in v literarni borbi energično protestirati, da buržoazija ne more osvoboditi ljudskih mas, ker živi od dobička, od izkoriščanja. Kapitalizem se je za časa vojne in po njej navadil na neobičajno velik dobiček. Sedaj želi ta dobiček vzdržati na višku in ga še dvigniti kolikor mogoče. V to svrhu so mu dobra vsa sredstva. Ljudsko izobrazbo trpi le v toliko, v kolikor služi njegovemu dobičku. Noče imeti vsestransko in dobro izobraženega naroda, ker bi mu potem ne hotel več biti objekt izkoriščanja. „Narodna Prosveta“ noče kritizirati sedanjih razmer, zato hočejo to storiti učitelji socijalisti. Posebno pazno čuva buržoazija naraščaj učiteljski, boječ se, da se ne pokvari in ne pridobi za socializem. Vzgoja jih po stari šabloni, da postanejo učitelji-mehaniki, a ne učitelji-umetniki, misleci. Naloga učiteljev socijalistov je, da stopijo v intelektualni boj in si pridobijo privrženec, zato je literarna borba potrebna.

Posebno pa se jim zdi vredno iti v boj za šolsko reformo. Tej reformi posvečajo učitelji socijalisti največjo pažnjo. Pravijo pa, da tudi sicer buržoazija namerava uvesti šolsko reformo, ki pa bo le plitvo oranje, nasproti zahtevam socijalistov. Ako pregledamo njih zahteve, se nam zde nekatere popolnoma nepotrebne, ker so pri nas že itak delj časa uvedene; pa tam morajo biti najbrže potrebne. — Socijalistom ni prav, da tudi po novi reformi ostane veronauk v šoli; deca bodo tudi po reformi hodila bedna in gladna v šolo, slabo bo opravljena in slabo oskrbljena; učitelji ostane še nadalje duševni proletarec z okrnjeno meščansko pravico.

Zato zahtevajo: 1. Narod je vsled vojne ubožal; država naj ustanovi šole, jih opremi in skrbi za učila; narod oz. občine tega ne zmorejo. Povečanje izdatkov za narodno prosveto poveča narodno bogastvo. — 2. 4 letna šolska doba ne zadošča, naj se podaljša in uvedejo naj se ponavljajo šole. 3. Upeljejo naj se

strokovne, obrtne in trgovske šole. 4. Ustanovljajo naj se dijaške in množitelne ljudske knjižnice potom države.

Marsikaj se nam zdi staro za nas, a je novo za nje. Glede notranjega ustroja šole in pouka jim ne prija pouk o verskih vprašanjih, ampak zahtevajo po francoskem vzgledu pouk o morali in etiki. Pravijo: „Vera je razmerje človeka proti Bogu, morala razmerje človeka proti človeku.“ Vera je sredstvo, pravijo da se drže ljudske mase v pokornosti. Šola ima nalog vstvariti pokorne delavce in lojalne državljane, za to nalogo je prikrojen ves jezikovni in zgodovinski pouk. Prirodoslovni nauki se podavajo po stari metodi. Zato zahtevajo: 1. Naj se ne polaga glavna naloga pozornosti učenju na pamet, ampak bistrenje duha. 2. Reformo jezikovnega in realnega pouka. 3. Uvedbo rokotvornega pouka. 4. Enakost obeh spolov glede poučevanja, kakor tudi zahtevajo enakopravnost žensk, politično in družabno. Glede sredstev v podporanje pouka hočejo imeti: 1. Vse šolanje naj bo brezplačno. 2. Vsa učila naj dobi deca zastonj. 3. Soloobvezni otroci se morajo čuvati in ne smejo delati v tovarnah. 4. Dijaki bi morali dobivati brezplačno hrano in obleko. Pospešuje naj se šolanje nadarjenih revnih otrok. 5. Ustanove naj se državni sanatoriji za bolno deca. 6. Nastavilo naj se šolski zdravniki. Tudi te zahteve niso za nas povsem nove!

Glede učiteljev zahtevajo komunisti sledeče:

1. Boljšo učiteljsko izobrazbo. 2. Trdijo, da hočejo vladajoče stranke, naj bo učitelj pokorni sluga kapitalistov zato so mu vzeli državljanske pravice. 3. Boljšo plačo. Vladajoče stranke hočejo naj ima učitelj slabo materijelno stališče, da je bolj ponižen. — No, morda so iz tega vzroka slabije plačani zakonski pari, da se jim ne bi preveč dobro godilo in bi se ne prevzeli. Zato je uveden zdaj umikum, da je oseba, ki slušbuje skoraj 25 let, slabije plačana, kot začetnik. (Op. pis.) — 4. Socijalisti zahtevajo popolno izenačenje učitelje z učitelji.¹⁾

V tem smislu delujejo za bodočo šolsko reformo, za katero se je že porabilo mnogo črnila in se ga še bo, predno jo dobimo.

...Zelo zanimivo je, kako vabijo učitelji socijalisti nove privrženca v svoje vrste. V vznesenih besedah jim rišejo stališče učitelja v novem socijalističnem družabnem redu. Socijalističen družabni red bo cenil vsako potrebno delo, če je tudi najbolj neznan in neprijeten. Cenil pa bo posebno učiteljski stan, kot važen in potreben, posebno, ker je učitelju prepuščena vzgoja uma in srca ljudskega naraščaja. Takrat se bodo za učiteljski stan odбирale same najboljše osebnosti in družba socijalistov jih bo mnogo bolj čislala kot kdaj poprej v zgodovini.

Posebno vzneseno pa bodrijo učitelji-socijalisti svoje že pridobljene tovariše, da naj vztrajajo v njihovih vrstah, da ne omagajo v boju in se ne vstrašijo zasledovanj in preganjanj.

Poslušajte njih lastne besede: „Krvoločni vojni bog je ustavil svoj pohod pred ogromno gomilo mrtvaških glav. Končana je vojna. A zdaj? Milijoni grobov, milijoni strlth nad, milijoni porušenih idealov, milijon uničenih vrednosti! Pijanost krvi je omračila zavest človeka, a

¹⁾ Prosvetni program in stanovski program učiteljev socijalistov Srbije se krije z našim programom, ker drugačen biti ne more. Razlikujejo nas le nazori o obliki organizacije in taktiki. Ured.

vojni mehanizem je rušil človeško civilizacijo. Zamoril vsa blagotvorno silo v človeku. A ene sile ni zamoril. To je sila ideje razvitka. Ta sila je danes močnejša kot prej; ona je stalna v pohodu naprej in kvišku. Na tej njeni poti so na eni strani privilegirani, na drugi strani brezpravni narod. Prvi imajo na svoji strani silo, a drugi pravico. Ideja razvitka je na strani pravice in vodi duhove po novih principih človeške pravice v delavske organizacije, v edini hram delavskega sindikata, jih uči edino molitev — borbo. Učitelji socijalisti so se priklopili tem borcem za pravico, za napredek proti nazadnjaštvu, za svetlost proti temi. Kje jim je iskati moči za to borbo? V svojem ponosu! Ideja razvitka je prodrla v njih vrste! Ne strašijo se nikogar. Nismo se bali smrti, iskajoč svobodo, ne bojimo se je, ko zahtevamo socialne pravice! V tej dobi prezirajmo vse, kar je kratkodobno, zemeljsko, ničevno!

Gotovo trpe učitelji-komunisti na preganjanju, saj so klicali na kongresu: „Nas predstavljajo iz mesta v gore, v samoto, v proganstvo!“

Zato pa tudi pišejo: „Kaj nas briga naše siromaštvo? Naša raztrgana obleka? Naši razhojeni čevlji? Naše nlebestvo? Ponosni bodimo, nepristopni; saj imamo pravico za to, ker smo ljudje, ki delujemo za povzdigo ljudstva! Naše muke bodo poplačane. Stopamo iz carstva uboštva v carstvo svobode! Marks nam pravi: „Trpljenje se mora zlomiti v mojem ponosu!“

Zdaj šele razumevam pojave na učiteljskem kongresu v Beogradu, razumevam fanatičen nastop učiteljev-socijalistov, ko sem čitala njihove fanatično-navdušene članke.

Pouk v ženskih ročnih delih.

Mesta za učiteljice ženskih ročnih del se sistemizirajo in na ista se nastavlajo za to stroko usposobljene učiteljice, samo na eno nihče ne misli. — da je za tak pouk treba tudi uč. sredstev.

Na šolah, za katere so prejšnja leta učni material nabavljali kral. šol. sveti in kjer se še zdaj stavi v proračun kaka svota.

Ne bodo postale deklice prvo leto predice-moistrica, vzbudil pa se jim bo čut in veselje do domačega dela in kakor so nosile naše babice polet lanene, pozimi volnene obleke domačega dela, bodo se polagoma tudi naše kmetice rade oblačile v domačo izdelano robo, ker jim bo za drago tuje blago nedostajalo denarja.

Da ima pouk o pridelovanju lanu, o preči predvina in volne res velik pomen za ljudstvo, sem se prepričala na naši šoli — trud je velik — rezultat pa razveseliv. Deklice izdelujejo iz domače volne nogavice, modrčke in velike rute-ovrtincače, v katere se zavijajo grede v cerkev ali v mesto.

Čitala sem, da dobimo za ženska ročna dela nadzornice. Dobro! Če bodo vse učenke ene razreda oziroma ene oddelka preskrbljene z enakim orodjem in enakim materialom, pozdravimo z veseljem nadzornico za ženska ročna dela. Učenke imajo ženska ročna dela najraje izmed vseh predmetov, ako imajo delo — in v tem slučaju je tudi poučevanje v tej stroki prijetno. Ako pa prinese ena deklica to, druga in tretja zopet kaj drugega, potem vade šola na nivo navadne delavnice — in če je polovica učenk stoh brez dela, to potem ni več šola, temveč grozen kaos trušča in vika.

Učiteljica bi zaslužila v taki šoli posebno nagrado, ne za učne uspehe, — temveč za samozatajevanje v potrežljivosti in za krotenje živcev.

Najprvo tedaj učnih sredstev da postanemo kapital ki bo nesel obresti — totem pa nadzornice! E. J.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo zboruje v petek, 17. decembra 1920 ob 2. uri na 1. mestni deški ljudski šoli.

Dnevni red:

1. I. Cankar — podava tovariš Matija Trobelj.

2. Uradniške konsumne zadruge — poroča tovariš Andrej Skulj.

3. Slučajnosti.

K udeležbi vabi odbor.

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanske okolice ima svoj občni zbor dne 27. decembra 1920 ob 9. uri dopoldne na 1. mestni šoli na Ledini v Ljubljani.

Dnevni red je:

1. Nagovor.

2. Tujniško in blagajniško poročilo.

3. Nova društvena pravila.
 4. Volitev novega odbora.
 5. Samostojni predlogi, ki naj se pa odbora vpošljejo še pred prazniki.
 6. Plačevanje članarine.
- K temu zborovanju vabim vse člane.
Janko Zirovnik, t. č. predsednik.

Iz Jugoslavije.

— Rojstni dan Ni. Vis. regenta Aleksandra praznujejo jutri vse šole širom naše države. Dan 17. decembra je določen odslej za državni praznik.

— Neopravičeni napadi na ministra prosvete Svetozarja Pribičevića. „Jutro“ poroča: Obrekovalci preključujejo in obžaljujejo. Proti odgovornima urednikoma lista „Slovenca“ in „Večernega lista“ je vložil minister prosvete Svetozar Pribičević po dr. Franu Novaku obtožbo radi pregreška zoper varnost časti radi člankov pribičevnih v navedenih listih dne 6. oziroma 9. septembra 1920, in je bila določena glavna razprava pred porotnimi sodiščem v Ljubljani na dan 15. decembra 1920. Sedaj sta uredništva „Slovenca“ in „Večernega lista“ ponudili g. Pribičeviću zadoščanje in se obvezali, da pribičevita sledoča izjava: „V našem listu št. 204 je bil pribičev dne 6. septembra 1920 (oziroma 9. septembra 1920) članek, ki smo v njem reproducirali članek beograjskega dnevnika „Balkan“, v katerem se očitajo g. ministru prosvete Svetozarju Pribičeviću podlosti iz njegovega političnega in zasebnega življenja. Ker so trditve beograjskega dnevnika izmišljene, kakor smo se kasneje prepričali, obžalujemo in preključujemo vsebino dotičnega članka, ki je bil pribičev brez vednosti našega odgovornega urednika in popravljamo s tem g. ministru Pribičeviću storjeno krivico.“ — Oba odgovorna urednika zavezala sta se plačati kot prostovoljno globo po 600 K za Jugoslovansko matico. Minister Pribičević se je s tem zadoščanjem zadovoljil, vsled česar odpadate na 15. decembra 1920 določeni porotni razpravi.

— Ven s „kancelarografom“! Proč s kraljimi šolskimi sveti! Pišejo nam: „Tudi župnik Sv. Krvote je hlalstnil do „Slov.“ notici o brezbožnem mladim učitelju v Gorici pri Ribnici kot dobrodošli snovi za politično pridigo z refrenom »Boga iz cerkve, križ iz šole!« Šolski vodja je seveda protestiral, radi neosnovanega napada na ves učiteljski stan in je veroučitelja z ozirom na »Narodovo« poročilo »klerikalna lažnivost« prosil, naj na primeren način popravi storjeno krivico. Samooobsebi umevno — brez uspeha: nameš pač posvečite sredstva, posebno pred volitvami! Taka je bila le in ostane klerikalna moralala! Evo prvega sadu satanske zlobe: Ko je tamkašnji šolski ogleda — trhlil stover SLS — silšal, da je v Sloveniji dober brez vsacih ceremonij metarj nelube učitelje iz šole, je dan pred volitvami s svojim visokim obiskom počastil »podrejeno« učitelstvo, da na licu mesta ustoviti li to ne sieie liliice med ošnico. Opanas s prednasnikom po žganju gnusno smrdč (za »šdiciranje« se treba koraiže napiti!), stopi med naukom v učilnico od koder va šolski vodja hitoma prestavi nazaj na hodnik, kjer »mladi junak« v arogantnem tonu izrazi skromno željo, da se hoče »sam prepričati, če se na naši šoli učenci v redi poučijo«. Z ozirom na to drugo nesramnost in ker je fant lavno živosan kot hudobni lažnik, katerega madeža se pred sodnico še ni bil opral, ga šolski vodja s primernim komentariem vrže na cesto! Tu je šnonsar kričal: »Mi smo zidali šolo! Tu smo mi gospodari! Učitelji ste naši blanci!! Po volitvah vam bomo že pokazali!« Hlapec Jernej bo znal ščititi čast učitelstva in šole: okraj, šolski svet Maribor pa pozivamo, da nemudoma izbacne tega famoznega šolskega ogleda iz kraljevega šolskega sveta.

— Kredit Udruženju jugoslovanskega učiteljstva. Kakor poroča »Narodna Prosveta« je minister prosvete S. Pribičević odobril kredit od 25.000 dinarjev Udruženju v Beogradu za prosvetne namene.

— Uradniške nabavne zadruge, iz Beograda poročajo: »Dne 1. januarja 1921 stoni v veljavno uredba o organizaciji uradniških nabavnih zdruze, ki bodo morale vse vstopiti v zvezo nabavnih zdruze državnih uradnikov. Po tej uredbi je združenje vseh državnih uslužbencev obvezno. Vsi oni, ki dobivajo plačo v kalendariki višni iz državnih blagavn, morajo biti člani nabavnih zdruze državnih uslužbencev. Zadruge se bodo ustanavljale z deleži, ki ne smejo biti manjši kakor 100 dinarjev. Zadruge bodo nabavljale blago od producentov samih in bodo zato cene mnogo nižje kakor na trgu.« — Naše šolstvo po preobratu. V zadnjih dveh letih smo dobili v Sloveniji 50 novih ljudskih šol, 300 osnovnih šol pa se je razširilo. Poprejš smo imeli le dve meščanski šoli, a še od teh je bila ena (v Krškem) pravzaprav nemška, druga pa je pripadla Italijanom (Postojna). Danes pa imamo 21 slov, meščanskih šol, a več se jih še ustanovi (Sevnica, Slov. Bistrica itd.).

čas na obisku doma njegov sin, vendar vsled neznošnih bolečin odločil se en dan pred sinovim odhodom podati se v Ljubljano k operaciji in s tem pridobil še en dan da bi kakor je sam izrazil, še pred začetkom šole zopet okreval. — Kako dober tovariš in vodja na je bil rajni, nam kaže dejstvo, da služimo sedani učitelji pod njegovim vođstvom že 20—30 let in živimo ves čas v najlepši slogi in najboljšem sporazumljenju. Kot dobrega tovariša ga da poznajo tudi njegovi tovariši v marenberškem okraju. Prejšnja leta je pridno zahajal k učit. zborovanjem, nekaj let je bil načelnik učit. društva. Bil pa je tudi zvest naročnik in sotrudnik naših glasil. — Pri uradnih konferencah je slovel kot izvrsten poročevalec in kaj rad je segal v debato, kjer je z nepobitimi dokazi utemeljeval svoja izvažanja.

Kako zaupanje je užival, nam kaže, da je sedel nad 25 let v občinskem odboru, občinski talmik pa je bil skoraj ves čas tukajšnjeva bivargia, pa ne samo navadni talmik ampak duševni voditelj cele občine.

Ne morem si pa, da se ne dotaknem tudi nekega žalostnega dogodilala. Surov, popolnoma neosnovan napad lanskega leta

v Mariborski »Straži«, akoravno le izraz par prenapetnežev mu je vrenil konec njegovega življenja. V srce ga je bolelo, da se je zamoglo po njegovem dolgoletnem plodonosnem, nad vse vestnem delovanju kaj takega zroditi. Od tega časa ni bil več pravi, Gotovo je to vplivalo tudi na njegovo živčno bolezen, katera se je od tedaj vedno šuševala in kateri je sedaj tudi podlezel.

Zapustil je vdovo in tri odrastle otroke, in sicer v takem stanu, kakor se to le malokomu posreči. Eden sin je štabni zdravnik v n. drugi stotnik v n. tretji odvetnik.

Dragi Leopold! Kakšen bi bil Tvoj pogreb, ko bi bil Ti umrl tukaj sredi svojih občnanov! Tako na si zapuščen moral izdihniti svojo blago dušo tam daleč v naši prestolici. Skromen je bil Tvoj pogreb, pa cvetlice, znamenja prave lubezni zvesto Ti udanih Ribničianov so kinčale Tvojo rakev. Bodi na prepričan, da živiš v srcu vseh Ribničianov vedno naprej ter da Te bodo vedno ohranili v dobrem spominu, kakor Te tudi nikoli ne bo pozabil

Tvoj

Fr. K.

Srečno šole so po številu popolne. Vrhunec pa smo doslej glede visokih šol, ker smo dobili popolno univerzo, trgovsko akademijo, konzervatorij. Vse to nam je prinesel nazadnjaški Balkan, dočim smo se v skulturni Avstriji borili desetletja za vsako srednjo šolo. — Seve so tudi stroški za šolstvo ogromni. V državnem proračunu znašajo stroški za šolstvo v celih 634 milijonov kron, od teh odpade na Slovenijo 76 milijonov, t. j. sorazmerno največ. Bosna in Hercegovina ima dosti več prebivalcev kakor Slovenija, toda za šolstvo dobi le 41 milijonov kron. Povprečni izdatki za prosveto znašajo za celo državo na osebo 116 K, a v Sloveniji pride na osebo 160 K, na Hrvaškem 110 K, v Srbiji 125 kron, v Bosni in Hercegovini pa samo 50 K.

— **Odstop dr. Verstovška.** »Slovenec« poroča da so dali na razpolago svoje mandate vsi poverjeniki ljubljanske vlade pripadajoči S. S. med njimi tudi poverjenik za uk in bogočastje dr. Karol Verstovšek. Zadnji čas je to bil in izrekamo preročanje, da se mu nikdar več ne vrne na mesto katero je zasedal skoro ves čas od postanka Jugoslavije. Srečno pot!

— **Imenovanja.** Poverjenikom za prosveto v Ljubljani je imenovan dr. Franc Skaberne, dvornim svetnikom v V. plačilnem razredu pa tov. Engelbert Gangl, višji šolski nadzornik v Ljubljani.

— **Čiščenje.** Višji šolski svet je odredil, da se učne knjige na meščanskih šolah natanko pregledajo ter izločijo iz njih vsi spisi in pesmi, ki vsebujejo odstavke v avstrijskem duhu.

— **Mesto nagrad letno plače.** Višji šolski svet je sklenil izplačevati od 1. decembra letos dalje pomožnim katehetom (kaplanom) mesto dosedanjih nagrad za poučevanje verouka v predpisanih ali nadurah letno plačo 1600 dinarjev, usposobljenim (t. j. stalnim) pa letnih 2400 dinarjev.

— **Višji šolski svet.** Po smrti kanonika Majcna iz Maribora, ki je bil zastopnik cerkve v višjem šolskem svetu, je bil na njegovo mesto imenovan Maksimilijan Vraber, tudi kanonik v Mariboru.

— **Kino za šolsko mladino.** Vsled dogmno škodljivega upliva kinofilmov na šolsko mladino je ministrstvo prosvete zahtevalo od lastnikov beografskih kino-gledališč da prirejajo posebne predstave za šolsko mladino. Ker so lastniki bioskopov to zahtevo oddolžili, je ministrstvo prosvete v domu za zaščito dece ustanovilo Kino-gledališče za šolsko mladino, a obenem nastrožje prepovedalo šolski mladini obisk vseh drugih kino-gledališč. Beografsko policijsko ravnatelstvo je izdalo razglas, da bodo vsi lastniki kino-gledališč, ki bodo puščali v svoja gledališča šolsko mladino kaznovani z velikimi denarnimi globami, a v slučaju ponovitve z odvzetjem koncesije. Na ta način se misli vsaj deloma oslabil škodljivi vpliv raznih razbojniških in lascivnih filmov na šolsko mladino.

— **Verouk na ljudskih šolah v Srbiji.** Ministrstvo prosvete je izdalo novo naredbo glede poučevanja verouka na ljudskih šolah. Po ti naredbi bo poučeval verouk v obeh razredih, kjer so učitelji in učenci iste veroizpovedi dotični razredni učitelj. V krajih, kjer so učenci druge veroizpovedi kakor učitelj, a se v istem kraju nahaja kak učitelj, ki je iste veroizpovedi kot so učenci, bo poučeval verouk na teh zavodih to učitelj. Imenoval ga bo na predlog ukinjega nadzornika minister prosvete. V krajih, kjer ni učiteljev one veroizpovedi kot so učenci, bo verouk poučeval duhovnik, ki ga na predlog nadzornika imenuje minister prosvete. Ure za verouk se določijo v učnem načrtu, a verouk se bo poučeval po učnem programu, ki ga določi ministrstvo prosvete.

— **Umrl je v Krškem g. Jernej Ravnikar,** nadučitelj v pokoiu in bivši deželni poslanec Kranjski. Truplo so prepeljali v trolej v Ljubljano ter ga položili pri Sv. Križu k večnemu počitku. Pokoini Ravnikar je bil v svojih mlajših letih zelo delaven učitelj. Klerikalna stranka ga je bila poslala pred leti v deželni zbor, kjer je s proslulo Šušteršičevo politiko nastopal proti interesom učiteljskega stanu, a naposled postal žrtev svojih voditeljev. Ne maramo vzbujati trpkih spominov tedanjih dni — bodi to ob odprtjem grobu Ravnikarjevem pozabljeno! P. v m!

— **Glas iz Prekmurja.** (Donis.) Zares žalostne razmere so tu: nih žrtev je največ napredno učitelstvo. Samo nekaj primerov. Napredna učiteljica je službovala lentsko leto na verski šoli v Prekmurju. Sreveda ni tako plesala, kakor je godel klerikalni »plebanuš«, kar se ji je štel v največje zlo in se jo je letošnje šolsko leto kratkoma prestavilo. Nai navedem samo dva vzroka. vsled katerih je morala zapustiti versko šolo. S svojo kolezino te dela na klopi pred šolo znano nesem »Hajdmo mi Sokoli«. Ker so bili priča te besmi nekateri Madžaroni, so ji takoj podpisali smrtno obsodbo. Plebanuš na je bil užaljen v največji meri, ker se mu pri nastopu službe ni prestavila. In dobila te na povelje madžaronskih klerikalnih plebanušov dekret »iz službenih ozirov prestavljena.« Vprašam sedaj, ali te to pravi-

ca? Ali se sme učiteljsko moč brez tehtnih vzrokov službeno prestaviti? Nad vse žalostno in neopravičeno je dejstvo, da imajo madžaroni že čez leta službojoči učitelji najlepša mesta medtem ko se napredne učne moči beha v največje bregove. So celo taki prekmurški učitelji vodje, ki niti dobro ne obvladajo slovensščine in si morajo v šoli pomagati z madžarščino. Ali bi ne bilo umestno pošiljati na taka mesta napredne agilne učitelje in iztebiti iz Prekmurja uničujoče madžaronske elemente? Bolj sedaj kakor kedaj poročje smo unarvičeni to zahtevati danes to je Prekmurje naše. Skrbeti moramo pred vsem da vcepimo mladini jugoslovanski duh, da vzgojimo mladi naraščaj narodno napredno. V takem duhu lahko vzgaja samo učitelj — Jugoslovian — ne pa klerikalni madžaronski školnik.

— **Plebiscit na Koroškem.** Tovariš nam piše: »Ob snovanju štajerske podružnice Slomškove zveze se je povdarjalo, da se prične propaganda tudi na Koroškem, in sicer takoj po plebiscitu. Sedaj to pa imajo! Izrečno povdarjamo, da je velika večina slovenskega učitelstva na Koroškem storila v vsakem oziru svojo dolžnost, da je povsod taktčno nastopala in požrtvovalno delovala. Res pa je tudi, da so se pošiljali tja tudi elementi, ki bi bili drugje nemogoči in ki so naravnost odbijali narod od slovenske šole. Ni-li tičal tudi v tem sistem? Niuno je potrebno da so v fragmentu Koroške, ki nam je še ostal nemudoma vzpostaviti vzorno šolstvo. Pošlihte da tja naobliše slovenske učne moči, ki so vaiene obmejnemu narodnemu delu! Nikar ne vsiljuite Koroščem klerikalizma! Oni ga mrze v dno duše in istovetno klerikalizem s slovenstvom, progres da z nemštvo. To je bil glavni vzrok našega neuspeha ob plebiscitu! Glejte da bo narod v ostanku Koroške zadovoljen sicer ne smemo nikdar več upati na pridobitve.«

— **Za Jugoslovansko Matco** le nabrala mladina osnovne šole v Zalcu svoto K 939.15. Naš izveščitelj dostavlja: »Med mlajšimi so vsištehi otroci marsikatero besedo ki ni sposobna vzbujati narodnega čuta in ljubezni do bližnjega. Pa o tem drugokrat: dotične ljudi smo si dobro zabeležili.«

Slovenska Šolska Matica. Poverjenike in poverjenice prosimo, da se požurijo z nabiranjem članov. Vsled odborovega sklepa znaša članarina na leto 8 dinarjev (32 K); za dijake znaša članarina 5 din. (20 K); ustanovniki morajo doplačati 5 din. za leto 1920. Poverjeniki, ki so pobrali članarino po 20 K, morajo pobrati še doplačilo po 12 K. Ustanovnika znaša v bodoče 200 dinarjev. Za leto 1920, bo izdala S. S. M. te-je publikacije: 1. »Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika in osnovni ljudi.« Za učiteljska priredil Fr. Pink. — 2. Dr. Ljudevit Pivko in Adolf Schaub: »Telovadba. Razlaga telovadne teorije in navodilo k vodstvu telesnih vaj po Tyrševem sestavu H. Schreinerja, Iv. Macherja in Iv. Krulca. Poleg tega pa še »Podrobni učni načrt za telovadbo« in pa: Jan Amos Komensky, Vseučiliščno predavanje ob 250-letni njegove smrti. Spisal prof. dr. K. Ozvald. — Imenik članov in seznam izdanih knjig bo izšel v posebni knjigi.

Članarina in darila za učiteljski kvavik. Janko Lešnik 10 K, Zorka Trstenjak 10 K, oba iz Vurberga. — Mina Zupančičeva iz Ljubljane 25 K. — Fran Korošec iz Bohinjske Bele 10 K. — Marija Horvat-Nosan iz Ribnice na Dolenjskem 50 K. — Jadviga Malovrh z Ježice 20 K. — Tomo Petrovec 20 K, Angela Janša 4 K, oba iz Jarš pri Mengšu. — Karel in Amalija Mravljak iz Zreč pri Konjicah 50 K. — Josip Korošec iz Bohinjske Bele 105 K, nabral na učiteljskem zborovanju v Boh. Bell. — Gustav Minkuš s Skaručne nad Ljubljano 50 K kot Miklavžovo darilo. — Erna Turek 15 K, Alma Turek 15 K, Anton Lamut 20 K, vsi z Čateža ob Savi. — Ana Maljy s Primorskega pri Kranju 10 K. — Miklavžič Janja 20 kron, Pišbach Anica 10 K, Mak Jelka 10 K, vse iz Kranja. — Jenko Helena iz Trstenka pri Kranju 10 K. — Fran Luzzar s Primorskega pri Kranju 20 K. — Učitelj, društvo za kranjski šolski okraj 100 K namesto cvetja na grob Franu Ivancu, nadučitelju v p. v Kranju. — Elmspieler Niko 10 K, Hrvat Ivo 10 K, Ivanetič Lojze 10 K, Kopitar Ciril 10 K, Lapašne Ivan 10 K, Lahajner Niko 10 K, Pimat Viktor 10 K, Weber Lojze 10 kron, Matko Martin 10 K, vsi iz Novega mesta. — Fran Stefančič 20 K, Konrad Pink 20 K, Fr. Rupnik 20 K, Ana Somrak 20 K, Marinka Hočvar 20 K, Ter. Drganec 20 K, Ela Hočvar 20 K, Jela Jakše 20 K, vsi iz Velkih Lašč. — Člani ormoškega učiteljskega društva so darovali in sicer: Rajšp Jožef 10 K, Rajšp Josipa 10 K, Rosina Adolf 10 K, Rosina Ana 10 K, Presker Marija 10 kron, Brajčanič Marija 10 K, vsi na ormoški šoli Kosi Anton 10 K, Vojnilović Slavka 10 K, Holz Zofka 10 K, Najzer Ivan 10 K, Veninger-Holz N. 10 kron, vsi iz Središča. — Šalamun Martin 10 kron, Šalamun Marija 10 K, Pinterič Drago 10 K, Pinterič Marica 10 K, Trstenjak Ana 10 K, vsi iz Sv. Miklavža. Preindl Jakob 10 K, Gabersček

Lucija 10 K, Irgolič Roza 10 K, Megla Milan 10 K, Belšak Ljudovik 10 K, vsi iz Velike Nedelje. Musek Ljudevik 10 K, Musek Antonja 10 K, Pintarič Kristina 10 K, Schönwetter Avgust 10 K, vsi iz Sv. Bojlenke. — Bezjak Simon 10 K, Belšak Alojzija 10 K, oba iz Sv. Tomaža. Čokl Ignacij 10 K, Čokl Franciška 10 K, oba iz Rumeča. — Friedl N. 10 K, Križnič Jožica 10 K, oba iz Svetini. Vaupotič Franciška s Huma 10 K. — Skupal 320 K. — Živilo učiteljsko društvo za ormoški okraj in nega marljivi blagajnik tov. Martin Šalamun! — J. Rudolf iz Konjic 20 K. — Kolnik Avgusta 20 K, Sterk 20 K, Sterk - Jurca 20 K, Poček 20 K, Rant 20 K, Okorn 10 K, Klovar 10 kron, Tavčar 10 K, vsi iz Rateč pri Zidanem mostu. — Babnik Alfonza 20 K, Pirnat Ivan 40 kron, Vanič Ladko 20 K, Perko Minka 20 K, vsi iz Mokronoga. — M. Sajovčeva iz Železnikov 20 K. — Franc Bozja iz Blagovice 25 K. — Mira Aichholzer 20 K, Miro Trost 15 K, Josipina Ahačič 10 K, Slavka Zupanec 10 K, Joško Jaklič 10 kron, vsi iz Došenje vasi pri Ribnici. — Robert Senica 10 K, Štefi Bojce 10 K, Marijana Požar 10 K, vsi iz St. Petra v Savinjski dolini. — Kati Drolova iz Zasipja pri Bledu 20 K. — Lujza Premk 20 K, Joško Bergant 20 K, oba iz Grosuplja. — Perdo Reinger iz Dol. Tople rebrji 10 kron. — Josip Linhart iz Kranja 130 K. — Ana Šinkovčeva iz Ljubljane 20 K. — Današnja zbirka 1664 K; uspeh darovanja do današnjega dne — K 7895.90. Živilo!

Neodrešena domovina.

— **Primorski list za mladino.** Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu začne z novim letom izdajati mladinski mesečnik »Novi rok«, pri katerem bodo sodelovali najodličnejši slovenski mladinski pisatelji. Naročnina celoletno 12 lir, posamezne številke po 1 liru. Upravištvu je v Trstu, ulica Ruggero Manna 20/l. List kar najtopleje priporočamo učiteljsstvu in starišem v Jugoslaviji.

— **Laške dobrote.** V soboto se je pričela stavka vseh srednješolskih učiteljev. Vlada do določenege roka ni izpolnila zahtev glede izboljšanja gmotnega stanja temveč je le obllubila. da bo imenovala posebno komisijo ki se bo pečala s tem vprašanjem ter je pripravljena izplačati tudi profesorjem po 500 lir. kakor vsem ostalim uslužbenecem. Ker je bil torej odgovor neupvoljen, je bila soglasno proglašena stavka srednješolskih učiteljev za vso Julijsko Benečijo. Samo komunalni profesorji v Trstu niso vstopili v stavko, toda to je začasno: ako treba bodo tudi oni solidarno nastopili z ostalimi profesorji dokler ne dosežejo svojih pravic.

— **Počitniški dnevi.** Pod tem naslovom piše tržaški »Učiteljski list« z dne 16. novembra t. l.: »Kakor poročajo iz Rima se bavi ministrstvo z načrtom, ki naj bi omeil izdatno počitniške dneve med šolskim letom. Kmalu bo izšel prvi ukren s katerim se odpravi v hudiški brvi počitek v četrtkih. — Mislimo, da je vprašanje počitniških dni med šolskim letom res potrebno temeljite reforme. Priznoko, da učenci ne pridejo več do pravega in rednega pouka. Patriotskih slavnosti, spomindnevoj in sličnih komedij smo imeli v zadnjih dveh letih toliko, da jim že več ne moremo preledati vrste. Če so že potrebne take parade, naj se za to določi en dan, ter naj se ne bea otrok venomer z rečmi, ki jih itak ne morejo razumeti, ker jim k večjemu nudijo priliko za brezdelno pohajkovanje po tržaških ulicah.«

Šušteršičev režim v višjem šolskem svetu.

»Jutro« piše: Višji šolski svet je v zadnjem času postal dovteten za nizkote demunciacije in brez odpora gleda, kako se po deželni vodi gonja zoper šolo in učiteljsvo, kakor smo je bili vajeni v Šušteršičevi eri. Vse bolj izgleda, da se vrača v našo šolsko upravo Šušteršičev duh.

Dokazi: V vasi K. na Gorenjskem je učiteljica P., ker otroci - začelniki še niso znali moliti očenaša, je pred poukom molila neko pesmico o angelu varhu. Nekega dne prikastosti v razred kaplan in dva občinska moža; stopivši pred otroke, zmolilo očenaš, na kar se z žaljivimi opazkami odstranijo, češ, da je očenaš še vedno obvezna šolska molitev.

Vprašamo, kaj bi se zgodilo, če bi kak kaplan prišel med razpravo v sodno dvorano in bi se nasilno in vedoma vmešaval v sodnikovo uradno poslovanje s strankami, bi nasprotni strankam kazal in sodniku predpisoval kaj ima s strankanj uradno razpravljati in bi sodniku vedoma in hotoma, v pričjo strank jemal ugled pred strankami in ga žalil v uradnem poslovanju kot uradno osebo?

Državno pravdnštvo bi zoper kaplana uvedlo preiskavo in bi ga spravilo pred sodišče, kamor za tak delikt brezdvomno spada!

Katehet v K. in oba občinska moža so se nasilno vmešavali v uradne posle učiteljice in so žalili učiteljico pred otroci kot uradno osebo, državno uradnico. To tvori pregrešek po šolskih in državnih zakonih.

In kaj je storil višji šolski svet? Nič! Nekj nadučitelj na bivšem Štajerskem je na društvenem zborovanju (neuradnem) se izražal o duhovščini v popolnoma zasebnem pogovoru. Ta slučaj so zoper nadučitelja izvalili klerikalni časopisi. Zaradi popolnoma zasebno tražnega mnemja, kot neuradna oseba, je višji šolski svet na podlagi časopisne vesti uvedel uradno preiskavo zoper nadučitelja, zaradi izjave, ki jo je smatrali kot popolnoma zasebno. V uradnem poslovanju pa nimajo nadučitelju ničesar očitati.

In kaj je storil višji šolski svet? — To ovadbo in disciplinarno preiskavo je kot pravilno stavil na dnevni red seje in je hotel zaradi popolnoma zasebnega delikta zoper duhovski stan uradno disciplinarno postopati proti nadučitelju.

Očividno je to zloraba uradne oblasti in so to korumpirane razmere, ki smo jih bili vajeni v Šušteršičevi dobi pod avstrijsko zaščito. Predsednik pa, ki trpi take razmere sedaj, ne spada na to mesto pri višjem šolskem svetu!

Na neki šoli v L. se je duhovščina potom, starišev vmešavala v pevski pouk in se je katehet sam vmešaval v pevski pouk ter hotel prepisovati učiteljsvu pesmi, ki se bodo pele. Protest se je nanašal na sokojsko koračnico »V boj za stara prava«. Nekj učitelj je reagiral na katehetovo predzvano vmešavanje. Ta konflikt je denunciral »neko« duhovskemu članu višjega šolskega sveta, ki je pri sebi takoj interpelliral, zakaj ni na dnevnem redu disciplinarna zadeva tega učitelja.

In kaj je storil višji šolski svet? — Uvesti hoče disciplinarno preiskavo zoper učitelja.

Klerikalno časopisje je v zadnjem času pavšalno dolžilo referenta G. višjega šolskega sveta, da protipostavno razširja šole in daje učiteljsvu dopuste; učiteljsvo pa je to časopisje pavšalno blatilo, da je skrajno nedelavno in leno v šoli.

In kaj je storil višji šolski svet pod sedanjim predsedstvom? — Niti toliko, da bi uradno ukotivil, da so bile pri razširjenju šol zaslišane vse korporacije, da se je razširjenje izvršilo s postavnim soglasnim sklepom pri seji višjega šolskega sveta, da so bili vsi dopusti dovoljeni na podlagi uradnih dokazil in s podpisom predsednika višjega šolskega sveta ter da so vse obdolžitve napram referentu, o njegovem uradnem poslovanju neresnične.

Ne! Višji šolski svet pa bi bil kmalu v stanu, da bi na podlagi časopisnih obdolžitvev izdal kak ferman (kakor n. pr. oni po prvi regulaciji plač), ki bi učiteljsvu v ukornem tonu izrekal grajo za lenobo in nedelavnost.

Duh narodne in verske nestrpnosti v višjem šolskem svetu pa karakterizuje slučaj, da je bilo pod sedanjim predsedstvom višjega šolskega sveta sploh mogoče, da je prišlo zgolj iz narodnega sovraštva do Srbov in iz mržnje do pravoslavja od strani katoliškega zastopnika cerkve v višjem šolskem svetu do protesta zoper nameščenje neke srbske učiteljice za srbovraščino v Sloveniji, katero nameščenje se je izvršilo popolnoma pravilno po zaslišanju poverjenjstva za uk in bogočastje v Ljubljani in na podlagi višjega šolskega sveta.

Skandal, da se je sploh dopustilo razpravljati o takem protestu in se ga ni takoj odklonilo s strani predsedstva.

S tem je dokazano vpeljevanje starega denuncijanskega režima, da se učiteljsvo stavi za vsak delikt zasebnega značaja na uradno zatožno klop potom ovadba duhovščine; dokazano pa je tudi, da višji šolski svet deluje še v popolnoma avstrijskem protisrbskem duhu, ne pa v državnem duhu naše nove države.

Tak višji šolski svet zasluži z državne strani takojšen razpust in temeljito remeduro!

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Franciškanska ulica št. 6.

TONE GASPARI:

E. Gangl: Dolna solz. Tri enodejanke. Založila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Tri enodejanke, ki izpolnijo približno en gledališki večer. »Dva svetova« se bojujeta: na eni strani oni stari rod, ki trpi, gara, uosi najhujša bremena vdano, klečoplazko, — na drugi strani novi rod, mlad, poln samozavesti in družabnega čuta. Janko, inžener in sin tvorniškega delavca ljubi Jeleno, navadno tvorniško delavko. Ze v tem dejstvu tiči naglas današnje prekucije družabnega reda. In ko Janko obljublja v ognjevitem govoru svojim sotrpinom »nov svet in novo življenje«, takrat leže njegov oče, da se umakne nepojmljivim sinovim idejam, ki mu jih je vcepilo »socijalno stotletje«, da jih izkristalizira v blagor človeštva.

V »Dedščini« in »Trpinih« pa je ilustrirano isto brezmejno zlo, ki ga srečujemo na vseh glavnih in stranskih potih življenja. »Dedščina« je zasnovana simbolično, rahlo naslonjena na